

Situació actual de l'alumnat LGTBI+ als instituts de Vilafranca del Penedès.

Una anàlisi sobre la diversitat
afectivosexual a les aules.

---

*Treball de final de Màster de Psicopedagogia
Especialitat de Perspectiva de Gènere*

Autora: Cristina Sans Valverde

Tutora: Adelina Miró Miró

14 de Juny de 2021

Contingut

Resum	3
1. Introducció.....	4
2. Justificació.....	5
3. Marc normatiu.....	6
4. Marc teòric.....	7
4.1 Conceptes generals.....	7
4.2 La LGTBIfòbia	9
4.3 La LGTBIfòbia als centres escolars	11
4.4 El rol dels docents	12
5. Plantejament del problema.....	14
5.1 Objectius del treball.....	14
5.2 Hipòtesis.....	14
6. Marc metodològic.....	15
6.1 Disseny.....	15
6.2 Context	15
6.3 Participants	16
6.4 Instrumentació.....	16
6.5 Procediment.....	17
6.6 Anàlisi de dades.....	17
6.7 Temporització.....	18
7. Anàlisi de resultats.....	19
8. Discussió, conclusions i suggeriments	27
8.1 Conclusions	27
8.2 Discussió	30
8.3 Suggeriments, limitacions i propostes de millora.....	31
8.4 Prospectiva	32
Referències bibliogràfiques.....	33
ANNEX 1 : Qüestionari	37

Índex de figures

Figura 1	9
Figura 2	19
Figura 3	19
Figura 4	20
Figura 5	20
Figura 6	21
Figura 7	21
Figura 8	24
Figura 9	24
Figura 10	25
Figura 11	25
Figura 12	26
Figura 13	26

Índex de taules

Taula 1	16
Taula 2	18
Taula 3	22
Taula 4	22
Taula 5	22
Taula 6	23
Taula 7	23

Resum

En el present estudi es vol avaluar la situació de la joventut LGBTI+ als centres escolars de Vilafranca del Penedès. Per fer-ho, es pretén observar, per una banda, el nivell d'implicació que tenen els diferents centres a l'hora de treballar la inclusió de la diversitat afectivosexual a les aules. Tanmateix, també es vol analitzar el nombre d'episodis d'assetjament LGBTIfòbic que hi ha a les aules dels centres. Per fer-ho, s'ha dissenyat un qüestionari que s'ha administrat a una mostra de 31 docents dels diferents centres del municipi. Després d'analitzar les respostes obtingudes, es pot concloure que és necessari que els centres s'impliquin més en el tema de la diversitat afectivosexual, començant per formar als docents que mostren clars signes de desconeixement en diferents àrees. Igualment, també es demostra que, malgrat les actuacions que la Generalitat ha dut a terme per tal de poder erradicar les conductes discriminatòries cap als i les joves LGBTI+ a les aules, el desconeixement per part dels docents i la manca de formació cap al propi estudiantat, ha causat que segueixin existint episodis d'assetjament.

Paraules clau

LGBTI+, Assetjament escolar, Formació docent, Joventut, Discriminació

Abstract

This study seeks to evaluate how the situation of LGBTI+ youth in Vilafranca del Penedès' high schools is. In order to do it, the level of schools involvement in sexualaffective diversity has been observed. Furthermore, the number of LGBTIphobic harassment in the schools has been analyzed. To that end, a questionnaire has been created and 31 teachers from different schools undergo this test. After that, datum has been analyzed. As a result of this, it can be said that it is necessary to increase the level of schools involvement related to sexualaffective diversity. Teachers need extra training since lots of them show a lack of awareness about sexualaffective diversity. Moreover, despite Generalitat acts to eliminate LGBTIphobic acts against young students, this is not being effective due to the teachers' and students' ignorance.

Keywords

LGBTI+, Bullying, Teacher training, Youth, Discrimination

1. Introducció

Segons l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), l'assetjament escolar per homofòbia i transfòbia és un problema universal que suposa una violació dels drets humans, tant de l'estudiantat com del professorat, i que impedeix poder obtenir una educació de qualitat per a tothom (2013). Totes les persones tenen dret a rebre una educació sense ser discriminats per raó d'orientació sexual o d'identitat de gènere (Principios de Yogyakarta, 2007), però la realitat és que un dels principals motius de l'assetjament escolar és la diversitat afectivosexual (Pichardo et al., 2015).

En la nostra societat actual, hi ha conductes de discriminació i exclusió per homofòbia i transfòbia de manera contínua, per tant és inevitable que aquests patrons es repeteixin també en els centres educatius. Com diuen Pichardo et al. (2014) ser o semblar lesbiana, gai, bisexual o trans, o no complir amb els estereotips de gènere assignats per la nostra cultura, són de les causes més freqüents de l'assetjament escolar. És per aquest motiu que resulta tan important fer visible aquestes conductes, fer que la societat sigui conscient de la realitat que les persones LGTBI+ viuen diàriament, i denunciar les conductes que han de ser condemnades. Intentar justificar les conductes del jovent amb arguments com "això passa a tot arreu", "són coses de l'edat" o "tampoc n'hi ha per tant", ajuden a perpetrar aquestes conductes i, a més, vulneren els drets de l'alumnat (Pinheiro, 2006).

A Catalunya es va impulsar l'any 2014 la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Aquesta va esdevenir una actuació pionera en el nostre país, i va posar de manifest la intenció de la Generalitat de poder millorar la qualitat de vida de les persones LGTBI+. Aquesta llei contemplava actuacions també per frenar l'assetjament escolar, ja que tal com afirma la UNESCO (2013), aquestes conductes tenen greus conseqüències en l'educació i l'aprenentatge. A més, s'ha de tenir en compte que les conductes i l'actitud de les persones adultes referents són un exemple a seguir per l'alumnat. Mantenir-se en silenci davant una conducta d'homofòbia, transfòbia o bifòbia, transmet el missatge que aquest assetjament és una forma de relació social acceptable (Pichardo et al., 2015).

Totes aquestes actuacions lluiten per garantir que els infants i el jovent del col·lectiu LGTBI+ puguin gaudir d'una experiència educativa lliure de discriminacions i agressions. Però, estan sent aquestes actuacions suficients? S'està aconseguint realment aquest objectiu?

Així doncs, el present treball busca fer una anàlisi sobre la situació del col·lectiu LGTBI+ als centres educatius de Vilafranca del Penedès. Es pretén aprofundir sobre el coneixement que tenen els centres educatius vers els Protocols de prevenció d'assetjament relacionat amb la diversitat afectivosexual, i conèixer si en els centres del municipi es produeixen conductes de discriminació o odi cap a les persones LGTBI+.

2. Justificació

L'interès per aquest tema és per un motiu purament personal. Com a persona que forma part del col·lectiu LGTBI+, he viscut de primera mà les mancances del sistema educatiu per fer front a la meva realitat. Ara, que tinc com a projecte vital formar una família amb la meva parella, les dues tenim el neguit de si les coses realment hauran canviat. Ens fa por com podran viure els nostres fills o filles la seva etapa escolar tenint dues mares.

Les dues vam viure la nostra adolescència en uns centres educatius on el que era habitual era l'heteronormativitat i no es parlava sobre la sexualitat no binària fins que no apareixia algun problema. No hi havia referents de suport, i l'educació sexual es basava en les relacions heterosexuales i les persones cisgènere.

Tot i els passos que s'estan fent per canviar aquesta situació, els casos d'agressió cap a persones LGTBI+ encara estan presents en la nostra societat. En espais públics, sí, però també en els centres escolars. Els estudis demostren que segueixen havent-hi casos d'assetjament escolar contra alumnes per raons de diversitat afectivosexual. No només això, sinó que és molt difícil trobar estudis en el nostre país que hagin aprofundit sobre aquest tema. Així com a Amèrica del Sud hi ha molts estudis sobre la situació del col·lectiu LGTBI+ a les aules, i s'està treballant de manera molt activa per visualitzar a aquestes persones, aquí a Espanya, i a Catalunya, costa més trobar evidències empíriques. Costa trobar estudis actualitzats que hagin analitzat si s'estan duent a terme els canvis a les aules.

És per això que el propòsit d'aquest treball és investigar si aquests canvis que promou la Generalitat, realment s'estan duent a terme en els centres escolars, i sí aquests estan tenint les repercussions que s'esperaven.

Crec que és un treball que pot ser molt útil per poder analitzar realment quin és el grau de convivència que hi ha en els centres escolars de la comarca i que puguin ser conscients si estan anant en la direcció correcta o, pel contrari, han de seguir treballant en el seu pla educatiu.

3. Marc normatiu

El 17 d'Octubre es va aprovar el Decret 150/2017, de 17 d'Octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, amb el qual s'estipulava que tots els infants i joves tenen dret a estudiar en una escola pública. Tenint en compte aquest decret, i juntament amb la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació, queda clar que a Catalunya es vol garantir que tot el jovent pugui ser lliure d'anar al seu centre escolar sense patir cap mena d'agressió o assetjament. Així doncs, legalment el jovent LGTBI+ no hauria de ser objecte de burla ni agressió en els seus centres escolars a causa de condicions de diversitat afectivosexual. A més, també s'ha de tenir en compte la Llei 14/2010, el 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Aquesta llei reconeix el dret que tenen totes les persones menors d'edat a rebre l'atenció integral necessària per al desenvolupament de la seva personalitat, així com garantir el seu benestar tant en el context familiar com social. És a dir, que tothom té dret a rebre una educació, però els infants i el jovent s'han de sentir segurs dins d'aquest context educatiu. No obstant això, era clar que, malgrat aquests esforços, encara hi havia situacions d'exclusió a les aules. Per aquest motiu el 2014 van entrar en vigor dues lleis noves per evitar aquestes situacions. Per una banda la Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'Accessibilitat, que té com un dels seus objectius principals aconseguir una societat inclusiva i accessible que permeti avançar cap a la plena autonomia de les persones, evitar la discriminació i propiciar la igualtat d'oportunitats per a tothom. En aquest sentit, es busca educar al jovent i als infants amb uns valors que propiciïn una societat més tolerant amb les persones. Per altra, també es va aprovar una llei més específica amb el col·lectiu LGTBI+ per tal de frenar les situacions d'assetjament i agressions que pateixen. La Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, pretén sancionar tota conducta discriminatòria contra les persones LGTBI+ en qualsevol marc de la nostra societat. A més, a conseqüència d'aquesta, i gràcies a la Moció 101/XI del Parlament de Catalunya sobre el desplegament de la Llei 11/2014, també sorgeixen els Protocols de Prevenció, Detecció i Intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI i el Protocol per a l'Atenció i l'Acompanyament de l'Alumnat Transgènere.

4. Marc teòric

La sexualitat és una dimensió de l'ésser humà que es caracteritza per ser diversa, fluida i canviant. Malgrat això, en la nostra societat, el concepte de la sexualitat està molt estereotipat, i s'ha generalitzat una visió heterosexual i cisgènere. No obstant això, en els darrers anys una nova corrent s'ha anat obrint pas, una que potencia la visió de la sexualitat com una dimensió no binària i, per tant, accepta aquesta diversitat i fluïdesa com una part d'ella. Apareix d'aquesta manera el concepte de la diversitat afectivosexual, que és la que ens permet distingir les diferents opcions sexuals que hi ha en la nostra societat (Penna, 2012). Malgrat la concepció generalitzada que el natural és l'heterosexualitat, Pichardo et al. (2015) afirmen que en realitat el natural és la diversitat sexual.

4.1 Conceptes generals

- Gènere i Sexe biològic

És important entendre la diferència entre aquests dos conceptes que, sovint, s'interpreten com el mateix.

Quan es parla del sexe biològic es fa referència, segons a la definició del Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) al "conjunt de les peculiaritats bioquímiques, fisiològiques i orgàniques que divideixen els individus d'una espècie en mascles i femelles". Amb aquest sentit, aquesta definició parla dels òrgans reproductius i les hormones que diferencien dos tipus de sexe: el masculí i el femení. Vist així, aquí és on es comença a crear ja una visió binària de la sexualitat que no és real. L'existència de les persones intersexuals desmunta aquesta visió, ja que són persones que durant el seu desenvolupament embrionari pateixen alguna patologia al moment de la diferenciació sexual, i això provoca que, al moment de néixer, el nadó presenti un òrgan sexual no evident: un penis molt petit, un clítoris molt gran... (Vargas, 2013). Així doncs, la realitat és que hi ha més de dos sexes biològics possibles.

Pel que fa al gènere, s'entén aquest com un "grup natural d'éssers que s'assemblen per certs caràcters essencials", segons el DIEC, i en diferència el gènere femení i el masculí. Malgrat que aquesta definició no aprofundeix més en la concepció cultural d'aquest mot, Mayorbe (2007) afirma que hi ha diferents elements que intervenen en la construcció cultural dels gèneres. Considera que hi intervenen elements genètics, però també psicològics, socials, culturals i estratègies de poder per configurar la identitat humana. Frias (2005) defineix el gènere com el conjunt de continguts socioculturals associats de manera cultural a les característiques biològiques que diferencien als homes i les dones. D'aquesta manera s'estableixen conductes femenines i conductes masculines, que serien els rols de gènere. Els rols són les conductes i actituds que la societat marca com esperables per una persona d'acord amb el seu sexe biològic i gènere marcat. Aquests rols estan altament estereotipats, de manera que, d'ençà que una persona neix, se li assigna un gènere i s'espera que actuï d'acord amb aquest rol, femení o masculí (Frias, 2005).

- Orientació sexual i pràctica sexual

S'entén per orientació sexual, tota aquella atracció emocional, sexual i afectiva que pot sentir una persona cap a una altra (Principios de Yogyakarta, 2007). Així doncs, en aquest sentit es poden definir diferents orientacions: a) heterosexuales, que són persones que se senten atretes per persones del sexe contrari; b) homosexuals, que són persones que se senten atretes per persones del mateix sexe; c) bisexuals, que són persones que se senten atretes per persones tant del sexe contrari com del propi; d) pansexuals, que són persones que no se senten atretes per raons de sexe o gènere, sinó per la personalitat de cada persona; (Gelabert, 2019) i e) asexuals, que són aquelles persones que presenten una falta o baix interès cap a l'activitat sexual (Tomás et al., 2017).

Sovint es creu que, segons l'orientació sexual que presenta una persona, tindrà una pràctica sexual concreta, però això no és així. Segons Frias (2005) la pràctica sexual són totes aquelles accions com petons, carícies, la masturbació, la penetració anal o vaginal... Segons la Federació Espanyola de Societats de Sexologia, les pràctiques sexuals són conductes sexuals humanes que es basen en processos psicològics i fisiològics que donen lloc a emocions sofisticades i que estan influenciades per la cultura. D'aquesta manera, depenent de la societat de cada persona, hi haurà conductes sexuals que seran acceptades i d'altres que no.

Així doncs, com diu Sánchez (2009) no hi ha una relació entre el sexe biològic, l'orientació sexual i les pràctiques sexuals, ja que les persones poden presentar una orientació sexual sense haver realitzat cap pràctica sexual. A més, una persona que es consideri "home heterosexual" pot sentir plaer a través de la penetració anal, de manera que no hi ha una pràctica sexual exclusiva per a cap orientació.

- Identitat de gènere i identitat sexual

Quan es parla d'identitat de gènere, es fa referència a la vivència personal i individual del gènere de cada persona que pot, o no, coincidir amb el sexe assignat al moment del naixement (Gelabert, 2019). Així doncs, es té en compte com cada persona percep i viu el seu propi cos, si té el desig o necessitat de modificar-lo d'alguna manera, i com expressa el seu gènere (Principios de Yogyakarta, 2007). La identitat de gènere fa referència al gènere amb el qual la persona s'identifica, que podria ser masculí, femení, andrògina, que seria una expressió barrejada de les altres dues i que pot variar (Gómez, Torres, Ibáñez i Núñez, 2016), o cap d'aquests, sentint que no té per què identificar-se amb cap dels gèneres imposats. Aquesta identitat és coneguda com agènere. (Platero i Gómez, 2007). Hi ha altres identitats de gènere, com el gènere fluid, que són persones que consideren que no tenen un gènere fixe, sinó que aquest va canviant al llarg de la seva vida; o demigènere, que serien persones que es senten només identificades, de manera parcial, amb un gènere (Gelabert, 2019)

Per altra banda, el concepte d'identitat sexual fa referència al sentiment de pertànyer a un sexe concret. A vegades hi ha persones que no s'identifiquen amb el sexe biològic que se li assigna al moment de néixer, és a dir, el seu sexe biològic i el seu sexe sentit no es corresponen. Aquests casos són els

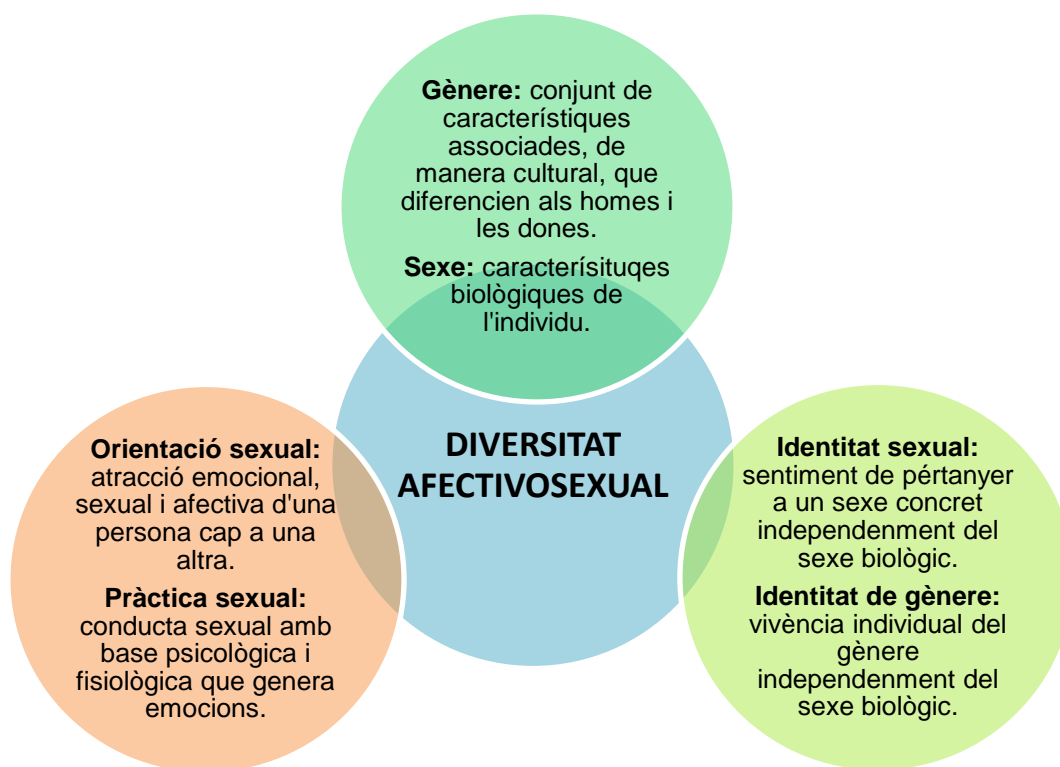
que s'anomenen persones transgènere i transexuals (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014; citat per Pichardo et al., 2015). Normalment, però, la identitat de gènere d'una persona sol coincidir amb el seu sexe biològic, i és el que s'anomena persona cisgènere (Tomás et al., 2017).

Aquests dues identitats no tenen per què anar de la mà, doncs una persona pot acceptar la seva identitat sexual però no la de gènere. Per exemple, un home que es sent "home" però que necessita vestir-se amb roba del gènere femení (Butler, 2001).

Així doncs, tots aquests conceptes estan interrelacionats entre ells i conformen la variable de la diversitat afectivosexual.

Figura 1

Relació dels diferents conceptes que comprenen la diversitat afectivosexual.

Nota: Adaptat de "Análisis de la formación inicial del profesorado de secundaria en la atención a la diversidad afectivo-sexual" (p.12), por Rodríguez, Mª M., 2013, *Tesis de maestría*.

4.2 La LGTBIfòbia

El fet que la societat s'hagi anat desenvolupant amb una visió binària de la sexualitat, ha suposat que totes aquelles persones que no entraven dins d'aquest esquema s'hagin convertit en un blanc fàcil per ser assetjades. Malgrat que des del 1994 la ONU ha estat lluitant pels seus drets, estipulant en

la Declaració dels Drets Humans que totes les persones són lliures d'identificar-se com vulguin i estimar a qui vulguin, i va contra la llei agredir-los per aquest criteri, la realitat és una altra. L'any 2008 encara hi havia 77 països on l'homosexualitat era il·legal i sota pena de mort (Pichardo et al., 2015). Això ha estat un element que ha propulsat la generació del sentiment de comunitat d'aquestes persones, i el naixement del col·lectiu LGTBI+. Aquestes sigles engloben a totes aquelles persones que no es senten representades en la visió *cishetero* de la sexualitat: lesbianes, gays, transgènere, bisexuals, intersexuals, queers, asexuals, pansexuals... I aquesta comunitat segueix sent avui dia objecte d'agressions i assetjaments, ja que en la nostra societat es segueix inculcant aquest rebuig de manera inconscient cap a ells. El terme homofòbia es refereix, precisament, a un prejudici social construït culturalment i interioritzat a través de la socialització: som educats per rebutjar l'homosexualitat i totes aquelles persones que presenten una sexualitat no normativa (Pichardo et al., 2015). Aquesta homofòbia es pot manifestar de 5 maneres diferents (Pichardo, 2009): 1) homofòbia cognitiva, que seria pensar que les persones LGTBI+ no tenen els mateixos drets que la resta de persones; 2) homofòbia afectiva, que s'expressa a través de sentiments de rebuig, fàstic o por cap a persones que són o semblen LGTBI+; 3) homofòbia conductual, que seria quan es duen a terme conductes de rebuig i exclusió actius; 4) homofòbia lliberal, que consisteix a pensar que les persones LGTBI+ no poden fer mostres d'afecte en espais públics; i 5) homofòbia institucional, que és quan el rebuig i la discriminació de les persones LGTBI+ forma part de les normes i el funcionament quotidià de les institucions.

Malgrat que s'empra majoritàriament el terme homofòbia, és important tenir en compte que hi ha altres termes més específics. Per exemple: a) lesbofòbia, que és la discriminació específica que pateixen les dones lesbianes; b) bifòbia, que sorgeix de la concepció social que tan sols hi ha dues orientacions sexuals, l'heterosexualitat i l'homosexualitat, i per això es discrimina a les persones bisexuals; c) transfòbia, que és la discriminació específica que pateixen les persones transgènere; d) plumafòbia o intolerància de gènere, que seria el rebuig a aquelles persones que expressen el seu gènere d'una manera discordant al rol que li pertocaria; i e) LGTBfòbia, que inclouria el rebuig cap a tot el col·lectiu (Pichardo et al., 2015).

En aquest sentit, a l'octubre del 2014 es va aprovar a Catalunya la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gays, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Amb aquesta llei, la Generalitat pretenia tres objectius principals: 1) crear uns serveis d'atenció integral per a coordinar les polítiques LGBT i funcionar com a punt d'atenció i suport per aquest col·lectiu; 2) proposar mesures per als centres educatius, entitats culturals, espais de lleure, mitjans de comunicació, salut, món laboral... per sancionar la discriminació negativa i fomentar la inclusió del col·lectiu; i 3) especificar el què es consideren infraccions greus i lleus i les sancions conseqüents a cada actuació. Tot i això, segons l'Observatori contra l'Homofòbia, OCH a partir d'ara, s'han registrat, des del 2 d'Octubre del 2014, 820 incidències per LGFTBI+fòbia, i 83 des de l'1 de Gener del 2021. De fet, l'any 2020 l'OCH va registrar 189 incidències, la majoria de les quals provenien de Barcelona (70,37%), i la resta es van repartir

entre les altres províncies: 7 a Girona (3,703%); 6 a Tarragona (3,174%) i 2 a Lleida (1,058%) (Carrer, 2021).

És important tenir en compte la reflexió de Butler (2001) sobre el fet que aquesta violència LGBTIfòbica afecta en realitat a tota la població. Aquestes actuacions discriminatòries tenen la repercussió que limiten la diversitat afectivosexual, la qual és una característica dels éssers humans que es veu afectada per culpa d'aquest intent de voler reduir-la a dos gèneres, dos sexes i una sola orientació sexual.

4.3 La LGBTI+fòbia als centres escolars

Aquest assetjament, fruit d'una inculcació social, es troba present en el jovent i les aules. Platero (2008) va obtenir resultats en el seu estudi que el van portar a afirmar que existia un tipus especial d'assetjament homofòbic. En aquest, l'assetjador s'encarava contra els i les estudiants que trencaven amb els rols de gènere. Diferents estudis han demostrat que, encara que la situació hagi millorat en els darrers anys, l'homofòbia i la transfòbia segueixen sent un dels principals motius per a l'insult, la burla i el rebuig en els centres educatius tant d'Europa com d'Espanya (Minton et al., 2008; British Council, 2010; Pichardo et al., 2015). Segons el Instituto Nacional de Juventud (INJUVE, 2011), tres de cada quatre joves d'entre 15 i 29 anys han presenciats agressions homofòbiques en els centres educatius en forma de burles, rumors o insults. A més un 6.4% ha presenciats agressions físiques contra persones LGTBI+. Aquest mateix estudi, també demostra que al voltant d'un 20% dels i les joves presenten un rebuig cap a la diversitat sexual, és a dir que la majoria es mostren respectuosos, però no actuen davant un assetjament homofòbic. Un altre estudi més recent, també demostra que en els centres educatius espanyols, 8 de cada 10 alumnes de secundària, batxillerat i formació professional han presenciats burles i insults relatius a l'orientació sexual i la identitat de gènere. A més, quasi la meitat de l'alumnat, un 46.8%, han presenciats situacions d'exclusió i el 37.6% ha vist amenaces i expressions d'odi per aquests mateixos motius (De Stefano, 2017).

Per altra banda, també s'ha de tenir en compte l'ús d'insults que, sovint, gran part de l'estudiantat utilitzen com una manera de parlar-se, però que, pel seu significat, poden ferir al jovent LGBTI+ (Athanasas i Comar, 2008).

Els centres escolars són un context de convivència per als infants i jovent i, per tant, un espai idoni per desenvolupar les seves habilitats socials. L'any 2009, i amb l'aprovació de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació, la Generalitat de Catalunya decretava que tots els infants i joves tenien dret a una educació integral. Per altra banda, però, també s'iniciava un procés per garantir la bona convivència de totes els i les estudiants dels centres. Amb l'aprovació del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, la Generalitat va publicar l'any 2018 un Protocol de Prevenció, Detecció i Intervenció davant conductes d'odi i discriminació. Aquest document esdevé un pla d'acció per afrontar conductes d'assetjament dins de les institucions escolars. Però no només es va presentar un pla d'acció generalitzat contra aquestes conductes, sinó que es va elaborar també un Protocol de Prevenció, Detecció i Intervenció enfront l'assetjament escolar a les persones LGTBI i un Protocol per a l'Atenció i Acompanyament de l'Alumnat

Transgènere en els centres educatius. D'aquesta manera es proporciona als centres de Catalunya les eines per poder detectar possibles casos d'assetjament o discriminació cap a les persones LGTBI+, però també recursos per poder incorporar en el seu pla educatiu les mesures necessàries per educar a l'alumnat en la tolerància. Es busca poder canviar la visió estigmatitzada que hi ha sobre la sexualitat, fer un canvi en l'àmbit social i cultural per poder garantir els drets de les persones LGTBI+.

4.4 El rol dels docents

El rol dels docents en aquest sentit és molt important, ja que actuen com a models per a l'alumnat. A través dels seus actes poden fomentar el canvi entre el jovent. No obstant això, les actuacions dels docents davant aquests actes de LGTBI+fòbia resulten ser molt diverses. Tant aviat poden aparèixer com a còmplices de les agressions, com mostrar-se defensors de la diversitat i el respecte a l'aula (Coll-Planas, Bustamante i Missé, 2009).

Alguns estudis, com el de Arcanos et al. (2009) conclouen que l'alumnat LGTBI+ desitjaria rebre més suport per part del professorat davant l'assetjament i l'aïllament que pateixen. Hi ha estudis que diuen que les actituds estereotipades i la por són els factors que limiten les accions dels docents a l'aula. No volen tractar temes polèmics per por que les famílies puguin queixar-se. Amb això aconsegueixen que les famílies de les persones LGTBI+ i el mateix jovent que pertany al col·lectiu, no vegi reconeguda la seva diversitat. Aquesta actitud reforça els prejudicis i perjudica a totes les persones, sigui quina sigui la seva sexualitat (Díaz de Greñu, Anguita i Torrego, 2013). La realitat és que, en l'actualitat, en els centres educatius del nostre país la diversitat afectivosexual ha quedat invisibilitzada (Díaz de Greñu i Anguita, 2017).

Un altre motiu pel qual els docents admeten no parlar sobre el tema de la diversitat afectivosexual a l'aula, és la manca d'informació i formació (Díaz de Greñu, Anguita i Torrego, 2013). Penna i Sánchez (2015) en el seu estudi també troben evidències que hi ha una manca de formació sobre l'educació de la diversitat afectivosexual a les carreres de magisteri i una manca de preparació dels futurs docents. Per poder parlar sobre la formació que els docents tenen en el tema de la diversitat afectivosexual, cal partir de la formació que tenen sobre educació sexual en general. Martínez et al. (2016) van demostrar que la formació inicial dels docents en aquest sentit era escassa, selectiva i heterogènia.

A causa de la manca de formació del professorat, apareix la realitat que la presència de la diversitat afectivosexual a les aules és insuficient, i això succeeix perquè el professorat, o bé no estan conscienciats de la necessitat de dur a terme aquesta tasca, o bé en tenen ganes però no disposen dels recursos per poder-ho fer. (Rodríguez, 2013; Montes, 2014).

La realitat és que l'educació en la diversitat sexual que s'acostuma a impartir a l'alumnat sol ser pràcticament inexistent en els diferents centres escolars (Adams, Cox i Dunstan, 2004; Sánchez, 2009). Que es promogui una bona educació afectivosexual a les aules, començant com més aviat millor, és fonamental si es volen eliminar els estereotips, rols i actituds LGTBI+fòbiques. D'aquesta manera es podrà aconseguir prevenir i eliminar qualsevol

discriminació relacionada amb el sexe, el gènere o l'orientació sexual de les persones (Penna, 2012). Athanases i Comar (2008) també fan èmfasi en la importància de formar a l'alumnat de l'educació secundària en aquestes qüestions per tal que prenguin consciència de la importància del llenguatge en la construcció de la realitat i les identitats.

5. Plantejament del problema

El present treball es planteja amb dues rames d'investigació diferenciades.

Per una banda s'enfoca una anàlisi cap als centres educatius dels municipis, concretament als instituts i centres concertats que ofereixen estudis d'Educació Secundària Obligatoria, per conèixer com treballen la diversitat afectivosexual amb l'alumnat. Per altra banda, també es busca poder analitzar els casos de conductes d'odi o discriminació relacionats amb la diversitat afectivosexual que s'hagin pogut presenciar en els centres.

5.1 Objectius del treball

L'objectiu principal d'aquesta investigació és conèixer la situació real de l'alumnat que pertany al col·lectiu LGTBI+ als instituts de Vilafranca del Penedès. D'aquest objectiu general, es generen els següents objectius específics:

1. Identificar el nombre d'instituts que treballen la diversitat afectivosexual a les aules segons el Protocol de la Generalitat.
2. Conèixer el nombre d'episodis de LGTBI+fòbia o conductes de discriminació enfront de la diversitat afectivosexual a les aules.

5.2 Hipòtesis

La primera hipòtesi sobre la qual es treballa, és que arran de l'elaboració del Protocol de Prevenció, Detecció i Intervenció enfront l'assetjament escolar a les persones LGTBI+, els centres escolars de Vilafranca del Penedès han modificat el seu pla escolar, i treballen per inculcar una nova visió sobre la sexualitat a les aules.

La segona hipòtesi és que, arran d'aquest treball que s'està fent als centres educatius, els episodis d'assetjament o discriminació contra les persones LGTBI+ han desaparegut de les aules.

6. Marc metodològic

6.1 Disseny

Tenint en compte l'objectiu final del present estudi, es va decidir que la metodologia més adient seria la quantitativa. Es va plantejar fer l'estudi amb un disseny ex-post-facto, emprant l'instrument de l'enquesta, amb la idea de fer un estudi descriptiu.

Es va decidir emprar aquesta metodologia, principalment, pel fet que la investigadora no podia controlar de cap manera les variables d'estudi. Es partia d'un desconeixement pel que fa a les situacions en els instituts: no es sabia si els instituts estaven al dia de la legislació i els protocols vigents, si duïen a terme estratègies per formar als seus docents, ni la manera en com aquests treballaven a les seves aules per tal de fomentar la inclusió de l'alumnat LGTBI+. Per això es va escollir l'eina de l'enquesta, per tal de poder comprendre i descriure quina era la realitat que la joventut LGTBI+ vivia en els instituts. A més, com diu Mateo (2000) aquesta és la metodologia més adient en l'àmbit educatiu, ja que permet analitzar i descriure la realitat de l'objecte d'estudi.

6.2 Context

L'estudi es va dirigir cap als diferents centres educatius d'educació secundària i superior de la ciutat de Vilafranca del Penedès.

Vilafranca del Penedès és un municipi, i capital, de la comarca de l'Alt Penedès, a la província de Barcelona. Té amb 40.410 habitants censats, dels quals 16.66% són joves de menys de 29 anys. La mitjana d'edat de la ciutat és de 42 anys. A més, Vilafranca és un poble amb molta tradició vitivinícola, i la producció de vins i caves espumosos suposa la font més gran d'ingressos del municipi. A causa d'això i de la conseqüent necessitat de treballadors per a la vinya, sumat a la proximitat geogràfica amb dues grans ciutats com són Tarragona i Barcelona, el 9,5% de la població és estrangera. D'aquest percentatge, el 17,43% són joves de menys de 29 anys (Ajuntament de Vilafranca, 2021).

Vilafranca del Penedès compta amb 5 instituts públics i 4 de concertats, i d'aquests últims 3 són religiosos i 1 laic.

L'Eugeni d'Ors i l'Alt Penedès es troben l'un al costat de l'altre i estan situats al barri de Sant Julià, molt cèntrics. Els dos tenen múltiples línies de secundària, batxillerat i cicles formatius.

El Milà i Fontanals es troba al barri de les Clotes, prop del centre de la ciutat. Té múltiples línies de secundària, batxillerat i cicles formatius, amb la característica que és l'únic que ofereix el batxillerat artístic i esportiu de la zona.

L'Institut Nou és un centre de nova creació, que es va inaugurar l'any 2017. Es troba al barri de la Girada, allunyat del centre però en una nova zona de creixement de la ciutat. Té múltiples línies de secundària i batxillerat.

L'institut 2 de Vilafranca és un centre que s'ha inaugurat aquest curs escolar i encara no compta amb un edifici físic i treballen en barracons. Tan sols ofereix línies de secundària.

Aquests 5 centres conformen l'oferta d'educació secundària i postobligatòria pública de Vilafranca.

Pel que fa als centres concertats, l'únic que no és religiós és l'Escola Montagut. Aquesta es troba al barri del Poble nou, prop del centre. Té dues línies a tots els cursos de secundària, i a més línies de batxillerat.

El Col·legi Vedruna Sant Elies és un centre cristià que es troba ubicat al centre de la ciutat. Té dues línies en els cursos de secundària i té oferta també de batxillerat dual. Tant el Sant Josep com el Sant Ramon són també de religió cristiana. Ambdós es troben en una zona cèntrica del municipi i compten amb dues línies per cada curs de secundària.

6.3 Participants

Per al present estudi, es va comptar amb la col·laboració de diversos docents dels diferents instituts de Vilafranca del Penedès. Així doncs, el mostreig realitzat va ser no probabilístic de tipus causal o per accessibilitat, ja que els participants varen ser seleccionats segons la facilitat a l'hora d'accedir a ells. També va ser un mostreig de tipus bola de neu, ja que es va contactar amb els directors i directores dels diferents centres educatius com a informants claus, i ells i elles van traspasar la informació al claustre de docents, també informants claus (Rodríguez, 2018).

Finalment, es va comptar amb una mostra de 31 docents. D'aquests 18 eren dones i 12 homes, i un participant no va respondre a la pregunta. A continuació es presenta una taula explicativa sobre la participació de cada centre.

Taula 1

Participació dels diferents centres educatius

		Frecuencia	Porcentaje
Válido	IES Alt Penedès	8	25,8
	IES Eugeni d'Ors	12	38,7
	IES Nou de Vilafranca	6	19,4
	Escola Montagut	3	9,7
	Col·legi Sant Elies	1	3,2
	IES Milà i Fontanals	1	3,2
	Total	31	100,0

Nota: elaboració pròpia

La participació va ser voluntària i es va informar degudament de les característiques de l'estudi. Tota la mostra va acceptar i signar el consentiment (Llei Orgànica 3/2018, 5 de desembre) de manera *on-line* en complimentar la primera part del qüestionari.

6.4 Instrumentació

Per tal de dur a terme la investigació, es va procedir a la creació *ad-hoc* d'un qüestionari. El qüestionari creat era d'autoadministració en format digital per mitjà de Google Forms, pel seu baix cost, major accessibilitat i una bona taxa de respostes (García et al, 2006). Aquest contenia principalment preguntes

factuals amb resposta tancada, la qual cosa permetia obtenir informació d'esdeveniments, fets i comportaments concrets (Fàbregues et al., 2016).

A l'inici del qüestionari apareixia tota la informació referent a la protecció de dades. Seguidament, es demanava que omplissin uns apartats (Nom i cognoms, sexe, e-mail i centre), els quals eren de caràcter obligatori i, si no es responien, no es podia seguir endavant. Complimentant aquestes qüestions, els i les participants mostraven el seu acord a participar en l'estudi i declaraven que havien estat informats i informades sobre l'objectiu d'aquest.

L'instrument (Annex I) estava estructurat en 4 seccions que avaluaven les diferents variables. La primera secció incloïa la informació del consentiment informat, i recollia les dades necessàries per complimentar-lo. Les tres seccions següents conformaven ja les preguntes per a cada variable. La segona secció avaluava el coneixement del professorat sobre la diversitat afectivosexual i el col·lectiu LGTBI+, i constava de 6 ítems. La tercera secció recollia informació sobre les actuacions que es realitzen a dins de l'aula per treballar la diversitat afectivosexual, i comptava amb 7 ítems. Per últim, la darrera se centrava en els possibles episodis d'assetjament LGTBI+fòbic contra els joves en l'institut, i es componia de 6 ítems. Així, la prova constava d'un total de 18 qüestions, i l'aplicació era breu, podent ser completada en menys de 10 minuts. Es va decidir per un format breu per tal d'aconseguir el màxim de participants possibles, ja que si la prova era molt llarga, cabia la possibilitat que molts docents no tinguessin el temps d'emplenar-la.

6.5 Procediment

Un cop va estar decidit el mostreig, es va contactar amb els diferents centres educatius de Vilafranca del Penedès. El primer contacte va ser amb els directors i directores dels diferents centres. A aquests se'ls hi va informar de quin era l'objectiu de l'estudi, i se'ls hi va demanar la seva col·laboració complimentant el qüestionari i fent-lo arribar al professorat del centre. En el mateix missatge on s'explicava el present estudi, també es facilitava l'enllaç per accedir al qüestionari. Dins del mateix qüestionari, el primer apartat conformava el consentiment informat, de manera que es requeria l'autorització del/la participant per poder continuar endavant i, al fer-ho, s'entenia que aquest/a acceptava participar en l'estudi.

Aquest mateix missatge es va enviar una altra vegada, uns dies més tard. Això es va a mètode de recordatori i per garantir el màxim de participació possible.

6.6 Anàlisi de dades

Les dades van ser recollides a través del qüestionari. Aquestes van ser transferides al programa estadístic SPSS. Allà es va atorgar un valor numèric a l'opció de resposta de cada pregunta per tal de poder obtenir dades quantitatives. Per altra banda, també es van haver de configurar aquelles opcions que eren d'elecció múltiple, per tal de poder introduir tots els valors que havia marcat cada participant i que el programa ho interpretés com un mateix individu.

Un cop totes les dades van ser introduïdes en el programa, es va produir a l'anàlisi d'aquestes. Per analitzar-les a través del programa SPSS, es va

emprar, primerament, l'eina d'Estadístics descriptius per tal de generar taules de freqüència. D'aquesta manera es va obtenir el nombre de participants que van escollir cada opció en cada pregunta. Per a la primera part del qüestionari, que avaluava el coneixement que tenien els docents, no es va considerar necessari fer una diferenciació per centres. Així doncs els resultats es van analitzar a través de gràfiques de sectors i de barres, per tal d'obtenir una representació més visual. Es va haver de crear una variable de resposta múltiple per tal de poder analitzar les respostes de l'ítem 4 de la primera part.

Per la segona part, on s'avaluava la implicació de cada centre, sí que es va voler diferenciar les respostes de cada un. Per aquest motiu es van fer una anàlisi comparativa de les respostes de cada centre a cada pregunta. Per tal de fer aquest anàlisi, es va emprar l'eina d'Estadístics descriptius, concretament les taules creuades. Amb aquesta eina, es va establir com a variable de fila els instituts i centres educatius, i com a variable de columna la pregunta que es volia analitzar cada vegada.

En la darrera part, on s'estudiava la incidència d'episodis LGTBI+fòbics, es van tornar a emprar els gràfics de sectors per a poder obtenir els resultats en percentatges, ja que no es va considerar necessari fer distinció per centres. L'únic ítem en què es va voler plasmar la diferència entre aquests va ser en el que es preguntava el nombre d'episodis d'assetjament que havien presenciats els docents, el qual es va decidir representar amb un histograma per fer la comparativa més visual.

6.7 Temporització

A continuació es presenta el cronograma on es pot visualitzar el procés de la fase de recollida de dades i el d'anàlisi.

Taula 2

Cronograma

Distribució de tasques		MAIG																
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Fase de recollida de dades	Contacte amb els centres	X																
	Primer enviament dels qüestionaris	X																
	Segon enviament dels qüestionaris						X											
	Període d'acceptació de respostes	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				
Fase d'anàlisi de dades	Anàlisi dels resultats													X				
	Interpretació dels resultats														X			
	Redacció dels resultats														X	X	X	
	Redacció de les conclusions																X	X

Nota: Elaboració pròpia

7. Anàlisi de resultats

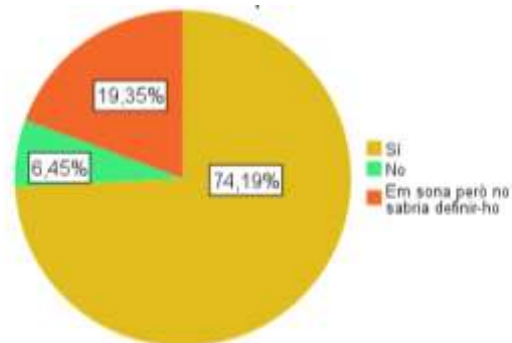
L'objectiu principal del present estudi era conèixer quina era la situació real del jovent que pertany al col·lectiu LGBTI+ i que assisteix als instituts i centres educatius concertats de Vilafranca del Penedès. Per això es van determinar dos objectius específics per concretar la línia d'investigació. A partir d'aquests es van determinar també les 3 seccions del qüestionari, cadascuna de les quals avalua una àrea en concret. Per recollir les dades, es va procedir a l'administració del qüestionari a un total de 31 participants (vegeu apartat 6.5 Procediment, pàg. 16).

Pel primer objectiu específic plantejat, que era identificar el nombre d'instituts que treballen la diversitat afectivosexual a les aules segons el Protocol de la Generalitat, es van plantejar dues avaluacions diferents. La primera volia determinar el coneixement del professorat sobre la diversitat afectivosexual; i la segona pretenia indagar sobre les actuacions que feien aquests a les aules.

Així doncs, pel que fa a la primera part d'avaluació, referent al coneixement sobre la diversitat afectivosexual, es van considerar els ítems 1, 2, 3, 4, 5 i 6 de la segona pàgina del qüestionari, que corresponia a la segona secció.

Figura 2

Percentatge de docents que coneixen el terme sexualitat no binària.

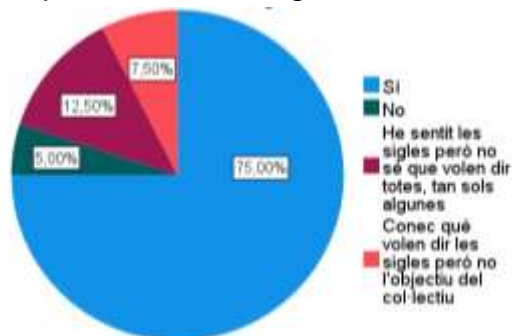

Nota: Elaboració pròpia

La majoria dels docents participants coneixien el terme (n=24) o, almenys, els hi sonava (n=6), tot i que no acabaven de saber què era. No obstant això, un petit percentatge (6,45%) no el coneixia.

Figura 3

Percentatge de docents que coneixen el significat de les sigles LGTBI+

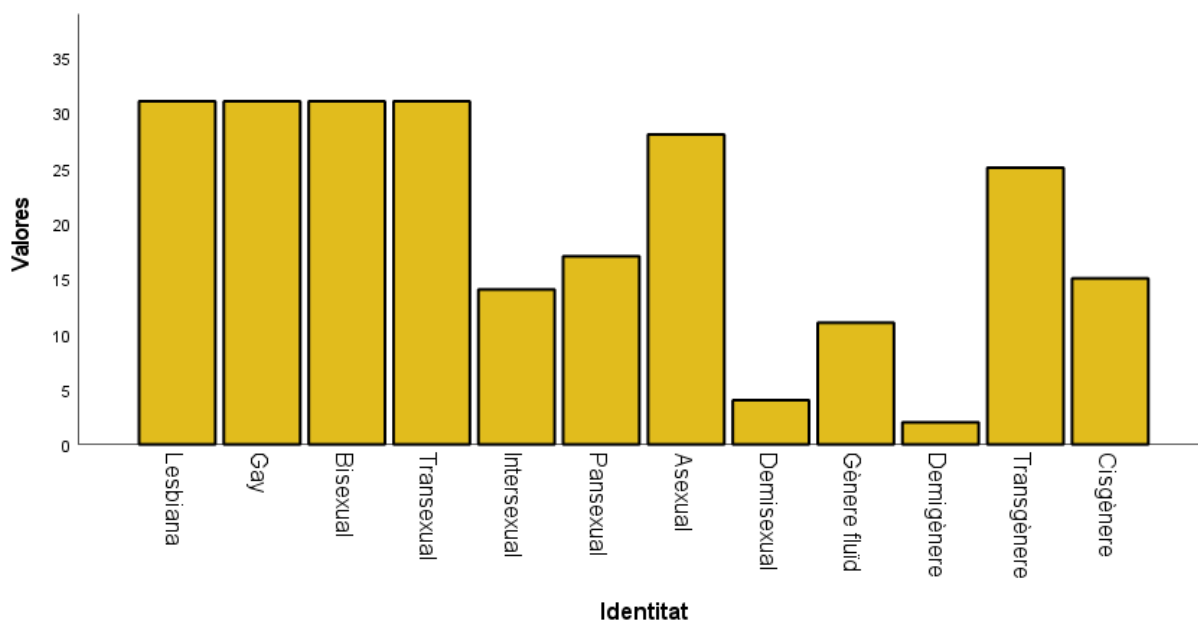

Nota: Elaboració pròpia

La majoria dels docents (75%) coneixien el significat de les sigles, malgrat un 5% no les coneixia, i un 18% no acabava de conèixer completament el col·lectiu.

Figura 4

Nombre de docents que coneixen diferents identitats.

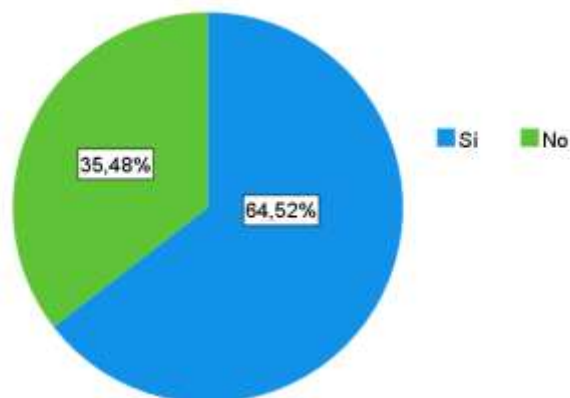

Nota: Elaboració pròpia

Com es pot observar en la gràfica, els termes més coneguts van ser Lesbiana, Gay, Bisexual i Transexual, els quals coneixien tots els participants (n=31). En canvi Gènere fluid (n=10), Demisexual (n=5) i Demigènere (n=1) van ser els menys coneguts, essent aquest darrer conegut tant sols per un participant.

Figura 5

Percentatge de docents que coneixen la diferència entre Transgènere i Transsexual.

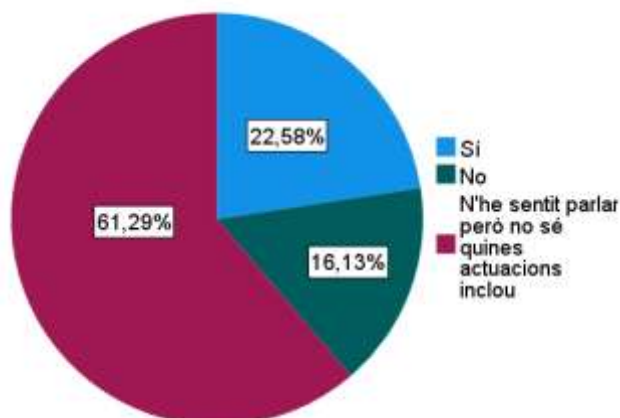

Nota: Elaboració pròpia

Pel que fa la diferència entre el concepte Transgènere i Transexual, es va observar que un 64,52% dels participants sí que la coneixien.

Figura 6

Percentatge de docents que coneixen la Llei 11/2014, del 10 d'octubre.

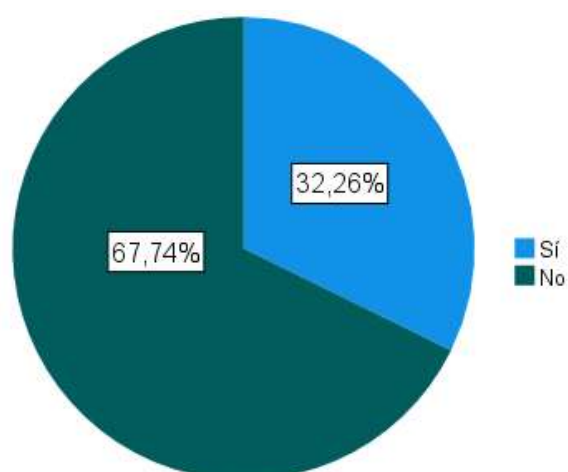

Nota: Elaboració pròpia

La majoria dels docents eren conscients de la Llei però no en coneixien les seves implicacions (61,29%), i tan sols un 22,58% la coneixien completament. A més, un 16,13% ni tan sols sabien de la seva existència.

Figura 7

Percentatge de docents que coneixen el Protocol de Prevenció, Detecció i Intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI+.

Nota: Elaboració pròpia

La gran majoria del professorat participant no coneixia el Protocol (67,74%). Tan sols 10 docents de l'estudi el coneixien.

A partir d'aquí, i amb els ítems 1, 2, 3, 4, 5 i 6 de la tercera secció del qüestionari, el que es pretenia era conèixer les actuacions que es feien a nivell

de centre. Per això, en aquest apartat es va procedir a fer l'anàlisi comparatiu, observant les respostes de manera diferenciada per cada centre.

Taula 3

Nombre de docents que duen a terme les pautes marcades en el Protocol.

		Sí	No	Total
Institut	IES Alt Penedès	3	1	4
	IES Eugeni d'Ors	3	1	4
	IES Nou de Vilafranca	0	2	2
	Escola Montagut	0	1	1
	IES Milà i Fontanals	1	0	1
Total		7	5	12

Nota: Elaboració pròpia

Dels 10 docents que sí coneixien el protocol, només 7 duen a terme les pautes que aquest marca, mentre que els altres 3 no. L'Alt Penedès, l'Eugeni d'Ors i el Milà són els centres que presenten les respostes més positives. (Nota: en la comptabilització de la resposta NO, apareixen 5 resultats degut a que algun participant va respondre tot i que haver respost NO en la pregunta anterior.)

Taula 4

Nombre de docents que realitzen dinàmiques a l'aula per treballar la diversitat afectivosexual.

		Sí	No	Total
Institut	IES Alt Penedès	6	2	8
	IES Eugeni d'Ors	5	7	12
	IES Nou de Vilafranca	2	4	6
	Escola Montagut	1	2	3
	Col·legi Sant Elies	0	1	1
	IES Milà i Fontanals	1	0	1
Total		15	16	31

Nota: Elaboració pròpia

L'únic centre que presentava més docents que realitzen dinàmiques front als que no, és l'Alt Penedès. De nou, aquest mateix, l'Eugeni d'Ors i el Milà van ser els centres amb més respostes positives.

Taula 5

Proposta de tallers per a l'alumnat sobre diversitat afectivosexual per part del centre.

		Sí	No	Total
Institut	IES Alt Penedès	8	0	8
	IES Eugeni d'Ors	5	7	12
	IES Nou de Vilafranca	3	3	6
	Escola Montagut	1	2	3
	Col·legi Sant Elies	0	1	1
	IES Milà i Fontanals	1	0	1
Total		18	13	31

Nota: Elaboració pròpia

L'Alt Penedès va ser el centre amb més respostes positives, mentre que l'Eugeni, el Montagut i el Sant Elies mostren una puntuació superior en la resposta negativa.

Taula 6

Nombre de docents que intenten incloure la diversitat afectivosexual en les seves explicacions.

		Sí	M'agradaria però no sé com fer-ho.	No, no ho havia pensat mai	Total
Institut	IES Alt Penedès	5	2	1	8
	IES Eugeni d'Ors	6	0	6	12
	IES Nou de Vilafranca	1	3	2	6
	Escola Montagut	3	0	0	3
	Col·legi Sant Elies	0	0	1	1
	IES Milà i Fontanals	0	1	0	1
Total		15	6	10	31

Nota: Elaboració pròpia

L'Alt Penedès, l'Eugeni d'Ors i l'Escola Montagut són els centres que van presentar més freqüència de resposta en el Sí. Al mateix temps, però, l'Eugeni va obtenir la mateixa freqüència de resposta en el No.

Les següents preguntes que completen el bloc sobre coneixement i actuacions dels docents, feien referència a la formació que oferia el centre. En concret, es volia saber si els centres oferien formacions als docents sobre diversitat afectivosexual, i la incidència de participació en aquestes.

Taula 7

Proposta de formacions per part del centre i incidència de participació.

		El centre proposa formacions sobre diversitat afectivosexual?			Hi vas assistir?		
		Sí	No	Total	Sí	No, volia però no hi vaig poder participar	Total
Institut	IES Alt Penedès	3	4	7	2	1	3
	IES Eugeni d'Ors	6	6	12	3	3	6
	IES Nou de Vilafranca	1	5	6	1	0	1
	Escola Montagut	0	3	3	0	0	0
	Col·legi Sant Elies	0	1	1	0	0	0
	IES Milà i Fontanals	1	0	1	1	0	1
Total		11	19	30	7	4	11

Nota: Elaboració pròpia. En la part de l'esquerra de la taula es presenten el nombre de docents que han respost si el seu centre els hi ofereix la possibilitat de participar en formacions sobre diversitats afectivosexual. En la part de la dreta es representen el nombre de docents que, havent respost que sí hi ha aquesta oferta per part del seu centre, han assistit o no en la formació.

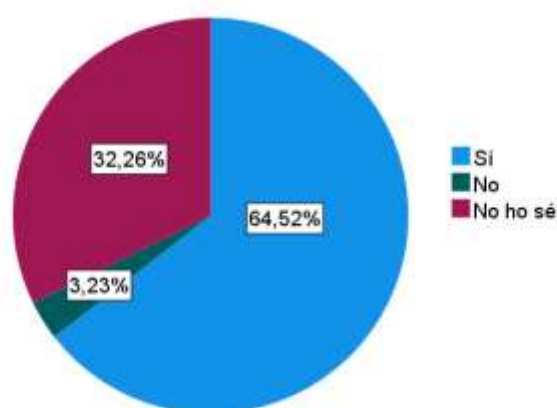

El centre que va obtenir més freqüència de respostes afirmativa va ser l'Eugeni d'Ors, malgrat en aquesta pregunta el 50% dels participants d'aquest centre van respondre que Sí i l'altre 50% que No. A més, dels 6 que diuen que sí, tan sol la meitat va acabar assistint a la formació. El 100% del professorat de les escoles concertades van admetre que no se'ls hi oferien formacions.

Amb això conclourien les preguntes referents als primer objectiu específic. El segon objectiu específic era conèixer el nombre d'episodis de LGTBI+fòbia o conductes de discriminació enfront la diversitat afectivosexual a les aules. A partir dels ítems 1, 2, 3, 4, 5 i 6 de la quarta pàgina del qüestionari, es pretenia obtenir informació sobre aquesta qüestió.

Figura 8

Percentatge de docents que tenen alumnat LGTBI+ a les seves aules.

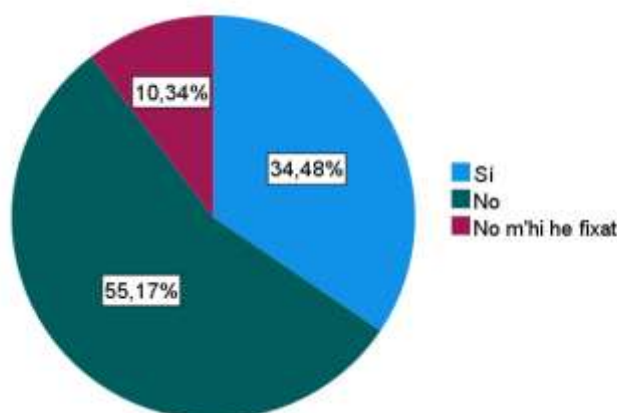

Nota: Elaboració pròpia

La resposta majoritària a aquesta pregunta va ser que Sí (64,52%), tot i que un percentatge elevat van manifestar no ser-ne conscients (32,26%).

Figura 9

Percentatge de docents que ha presenciat actituds de burla cap a l'alumnat LGTBI+.

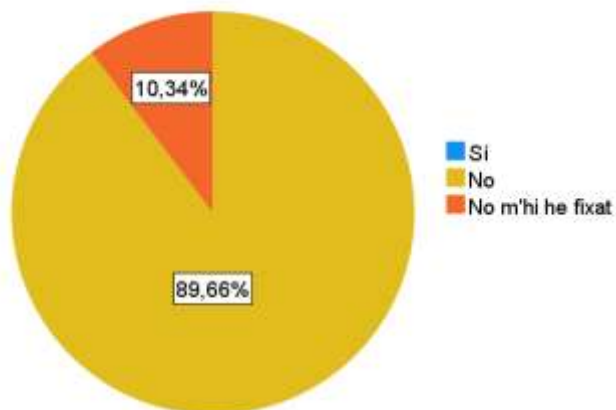

Nota: Elaboració pròpia

El No va obtenir el major percentatge de respostes amb un 55,17%, malgrat un 10,34% reconeixia no haver-s'hi fixat.

Figura 10

Percentatge de docents que ha presenciat agressions físiques cap a l'alumnat LGTBI+.

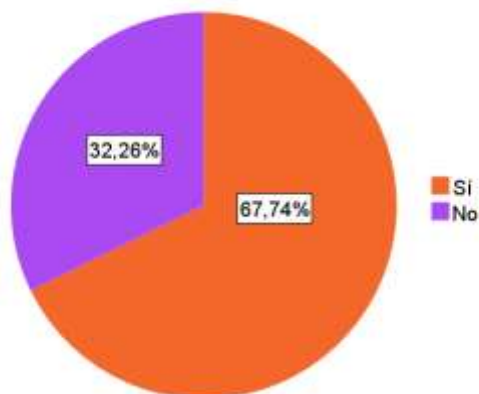

Nota: Elaboració pròpia

La major part (89,66%) va respondre que No i cap va respondre que Sí, malgrat un 10,34% va reconèixer que no s'hi havia fixat.

Figura 11

Percentatge de docents que ha escoltat insults relacionats amb la diversitat afectivosexual a les aules.

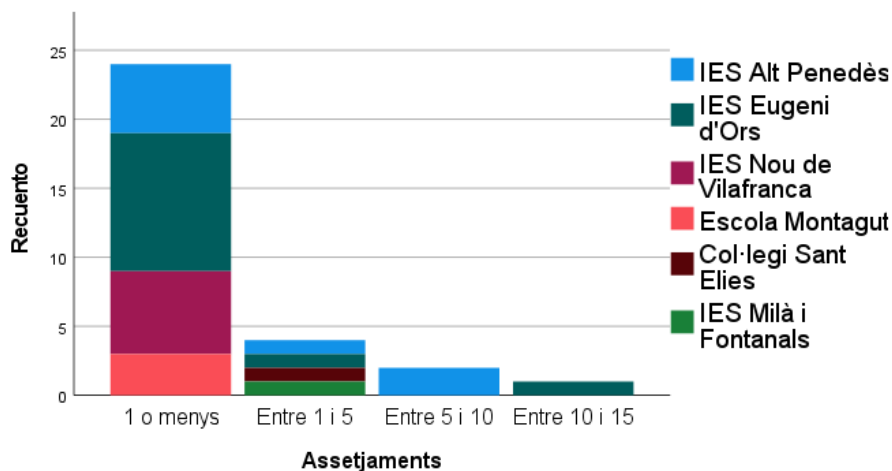

Nota: Elaboració pròpia

La major part del professorat (67,74%) va respondre que Sí que havien sentit a l'alumnat insultar-se utilitzant aquest tipus de paraules.

Figura 12

Nombre d'episodis d'assetjament LGBTI+fòbics per centres escolars expressat pel claustre de docents.

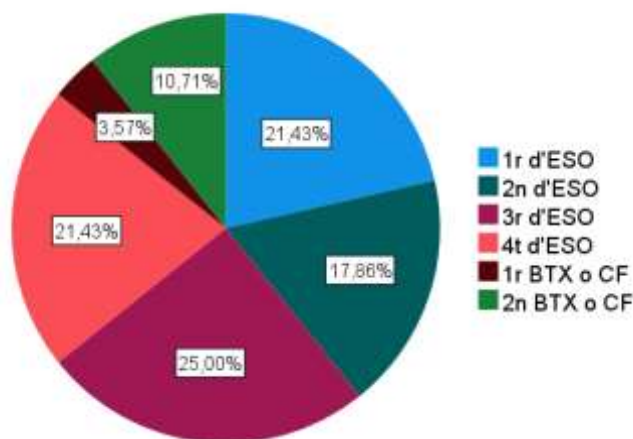

Nota: Elaboració pròpia

La majoria van afirmar que no havien presenciat més d'un assetjament en tot el curs, tot i que part del professorat de l'Eugeni d'Ors i l'Alt Penedès van manifestar haver-ne presenciat alguns més.

Figura 13

Percentatge de percepció d'intolerància cap a la diversitat afectivosexual per franges d'edat per part del claustre de docents.

Nota: Elaboració pròpia

El 25% del professorat va reconèixer la franja de 3r d'ESO com la més intolerant, seguida de la de 1r i 4t d'ESO (21,43% en les dues). 1r de Batxillerat va ser la que menys percentatge de docents van marcar (3,57%).

8. Discussió, conclusions i suggeriments

8.1 Conclusions

Des d'uns anys cap aquí, cada cop s'estan impulsant més plans d'igualtat per garantir el benestar del col·lectiu LGBTI+. Malgrat això, encara hi ha casos d'assetjament contra aquestes persones. Des de l'any 2014, i arran de l'aplicació de la Llei 11/2014, es van començar a promoure un seguit d'actuacions per fomentar la inclusió en la nostra societat. Una part d'aquestes actuacions anaven destinades a l'àmbit educatiu, amb dos objectius. Per una banda, garantir que tots els infants i el jovent poguessin rebre l'educació a la que tenen dret, sense ser víctimes d'assetjament per raó de sexe, gènere o orientació sexual. Per l'altra, impulsar una educació en valors i així fomentar una societat tolerant i inclusiva. No obstant això, i tenint en compte els resultats del present estudi, està clar que encara no s'ha arribat a complir cap d'aquests dos objectius.

El professorat dels instituts mostra poc coneixement sobre la diversitat afectivosexual. Partint dels conceptes generals que haurien de tenir per dur a terme les actuacions adequades, s'observa que hi ha una gran manca d'informació. Dels 31 subjectes, tan sols 23 coneixen el terme de sexualitat no binària, i només 24 són conscients del que signifiquen les sigles LGTBI+ i quina és la funció del col·lectiu. La resta, o els hi sonen els termes però no els coneixen en profunditat, o bé no saben què volen dir. A més, referent a les diferents identitats del col·lectiu, si bé és cert que tots coneixen els termes lesbiana, gay, bisexual i transsexual, els altres no són tan coneguts. Asexual i Transgènere, també són bastant reconeguts, però d'altres com Demisexual i Demigènere no. A més, tot i que Transgènere i Transexual són també bastant coneguts, tan sols el 64,5% saben quina és la diferència entre els dos grups.

Fixant-se a nivell més legislatiu, a la gran majoria els hi sona la Llei però no saben en què consisteix. Tan sols 7 són conscients de les implicacions d'aquesta. Molt similars són els resultats respecte al Protocol de Prevenció, Detecció i Intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI+ que va dissenyar la Generalitat. En aquest cas tan sols el 32,3% del professorat el coneixen, i d'aquests tan sols un 22,6% l'apliquen. Així doncs, es considera que, tot i les actuacions de la Generalitat, està clar que manca una major implicació per part del personal docent i centres educatius. És evident que encara hi ha molta desconexió en aquest sentit, i això és quelcom que s'ha de solucionar abans de poder seguir endavant.

Relacionant-ho amb els objectius d'estudi d'aquest treball, principalment aquesta investigació buscava conèixer quina era la situació real del col·lectiu LGTBI+ als instituts de Vilafranca del Penedès. Pel que fa al primer objectiu específic, que volia identificar el **nombre d'instituts que treballen la diversitat afectivosexual a les aules segons el Protocol de la Generalitat**, es podria concloure que aquests són l'Alt Penedès, l'Eugeni d'Ors i el Milà i Fontanals.

Per una banda, l'Alt Penedès i el Milà i Fontanals són els que presenten un major percentatge de docents que coneixen el Protocol, amb un 50% el primer i un 100% el segon. A més, en l'Alt Penedès un 75% del professorat que coneix el Protocol l'aplica, així com tot el claustre del Milà i Fontanals. El Sant Elies

amb un 0% i l'Institut Nou amb un 16,6% són els que presenten un coneixement més baix del Protocol. El 33,3% del professorat de l'Escola Montagut el coneix, però reconeix que no l'aplica. Del professorat de l'Eugeni només un 25% en té coneixement, però el 100% d'aquests l'aplica. Així doncs, està clar que hi ha un desconeixement generalitzat a nivell del centres escolars sobre les actuacions que s'estan duent a terme per protegir al jovent LGTBI+.

Referent a la realització de dinàmiques dins l'aula, la majoria del professorat de l'Alt Penedès, així com tot el professorat del Milà i Fontanals i gran part del de l'Eugeni d'Ors. Tot i això, la major part del professorat de l'Eugeni d'Ors reconeix que no en realitza, igual que en l'Institut Nou i l'Escola Montagut. Ningú del Col·legi Sant Elies en fa, així que aquest seria el centre amb menys implicació per part del claustre. Si s'observa, en canvi, els tallers realitzats dins de les aules establerts pel propi centre, el 100% del professorat de l'Alt Penedès i del Milà i Fontanals confirmen que se'n duen a terme. Igualment un 50% de l'Institut Nou i un 41,6% de l'Eugeni d'Ors també expressen que el seu centre en duu a terme. En canvi, en l'Escola Montagut i el Col·legi Sant Elies el professorat manifesta que no se'n realitzen en el seus centres.

Observant l'ús de llenguatge i exemples inclusius en l'explicació dels continguts didàctics, l'Escola Montagut i el Milà i Fontanals serien els capdavanters, ja que el seu professorat empra aquesta metodologia inclusiva. Igualment, un 62,5% del professorat de l'Alt Penedès i un 50% de l'Eugeni d'Ors, també en fan ús. Malgrat això, l'altre 50% dels docents de l'Eugeni d'Ors accepten que mai s'havien plantejat que això s'hagués de fer. El professorat de l'Institut Nou i el Col·legi Sant Elies no s'han plantejat tampoc aquesta possibilitat.

Totes aquestes dades demostren una manca de formació, ja que posa de manifest el fet que aquests docents no són conscients de la realitat que viuen aquest col·lectiu i que, al continuar actuant d'acord a un model heteronormatiu, els estan excloent. De fet, si ens centrem en les formacions que els centres educatius ofereixen als seus docents referents al tema de la diversitat afectivosexual, queda reflectit que això no és una realitat. En l'Escola Montagut i el Col·legi Sant Elies no se'ls hi ofereixen. En els instituts públics, la opinió entre el professorat és contradictòria, però en tots hi ha docents que reconeixen que, en algun moment, se'ls hi ha plantejat la possibilitat de fer una formació. No obstant això, el problema és que la major part del professorat no ha participat en alguna d'aquestes.

Així doncs, i en conclusió amb tot els resultats, els Instituts més inclusius són l'Alt Penedès, el Milà i Fontanals i l'Eugeni d'Ors. A més les institucions públiques semblen fomentar més la formació dels seu claustre que les institucions concertades. Tot i això, en tots els centres educatius hi ha una manca de formació del professorat, la qual provoca una falta d'implicació per part del cos docent.

En referència al segon objectiu específic, el que es volia **era conèixer el nombre d'episodis de LGTBI+fòbia o conductes de discriminació enfront la diversitat afectivosexual a les aules**. En aquest sentit, s'ha de tenir en compte que malgrat el 64,5% dels participants reconeix tenir algun alumne que formi part del col·lectiu LGTBI+ a l'aula, un 32,3% diuen que no ho saben.

Un 32,3% del professorat reconeix que l'alumnat que forma part del col·lectiu LGTBI+, ha estat objecte de burla per part dels seus companys dins de l'aula, i un 9,7% accepta que no s'hi ha fixat. Tot i això un 51,6% diu que no n'ha presenciats cap. Pel que fa a que hagin estat objectes d'agressions físiques, el 83,9% diu que no, mentre que un 9,7% diu que no s'hi ha fixat. És alarmant que realment hi hagi part del professorat que, ni sap si tenen alumnat que formi part del col·lectiu LGTBI+, i que tampoc s'hagin fixat si hi ha alumnes que estan rebent agressions físiques o verbals. Aquest desconeixement demostra, sota el parer de l'autora, una manca d'implicació cap al seu alumnat, per al qual cada docent n'és un referent.

Pel que fa a la freqüència d'assetjaments a les aules, el 77,4% manifesten que n'han vist 1 o menys en el que va de curs. Malgrat això, un 12,9% afirmen que n'han presenciats entre 1 i 5, un 6,5% entre 5 i 10, i un 3,2% entre 10 i 15. Tot i això, quan se'ls hi pregunta si han escoltat a l'alumnat insultar-se emprant mots que, de manera usual, s'utilitzen per menysprear o humiliar a persones del col·lectiu LGTBI+ (nenaza, bujarra, maricón, marimacho, tortillera...), un 67,7% diuen que sí que ho han sentit, mentre que un 32,3% diuen que no. És curiós que, observant que hi ha tants participants que han presenciats aquest ús de paraules de part de l'alumnat per insultar, no identifiquen això com un assetjament. Això demostra, una vegada més, que encara falta conscienciar al professorat sobre què és realment un assetjament i una discriminació cap a aquest col·lectiu i que, el fet que s'hagi normalitzat l'ús d'aquestes paraules, no vol dir que puguem ignorar-ho. Pel que fa a les franges d'edat que el professorat percep com menys tolerants, les de l'educació secundària són les més nombrades, essent la capdavantera la de 3r d'ESO, seguida de les de 1r i 4t d'ESO i finalment la de 2n d'ESO. L'alumnat de 1r de Batxillerat i de cicles formatius és el que es considera més tolerant (n=1).

En resum, es podria dir que l'objectiu de conèixer el nombre d'episodis ha pogut ser resolt, i a més s'ha pogut conèixer quines són les situacions a les que s'enfronten el jovent LGTBI+, que encara encara són objecte d'agressions verbals i burles.

Així doncs, referent a la primera hipòtesis plantejada en aquest estudi, aquesta no s'ha complert. L'aprovació de la Llei 11/2014 i la redacció del Protocol de Prevenció, Detecció i Intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI+ feia pensar que això impulsaria un canvi en els centres escolars. Els equips directius haurien d'haver implantat una formació per donar a conèixer al seu claustre el nou Protocol a seguir i les formacions necessàries per a que tot el professorat pogués actuar en conseqüència. Però observant els resultats sembla ser que això no ha estat així. Gran part dels docents són encara desconixedors de les noves implementacions de la Generalitat, així com de tot el que aquestes comporten. Molts tenen encara present el model heteronormatiu i no es plantegen que hi hagi d'haver un canvi. Passen per alt accions que haurien de reconduir, o no paren suficient atenció a aspectes que són realment importants.

Per altra banda, la segona hipòtesis d'aquest estudi tampoc s'ha complert. S'estipulava que, arran de totes les modificacions que haurien fet els centres escolars, s'haurien pogut eliminar totes les conductes d'assetjament o

discriminació contra el jovent LGTBI+ a les aules. Però, malgrat que sembla que aquestes són poques i cap és física, és evident que encara hi ha moltes situacions a reconduir. L'assetjament verbal pot provocar danys psicològics tant o més greus com una agressió física. Així doncs és important mentalitzar al professorat d'aquest fet per a que siguin conscients de la necessitat de canvi en les dinàmiques de l'aula.

8.2 Discussió

El resultat obtingut en el present treball, concorden amb els que altres autores i autors han obtingut en les seves pròpies investigacions.

Pel que fa a l'educació sexual que rep l'alumnat, 19 participants van respondre que en els seus centres es feien tallers i xerrades per treballar la diversitat afectivosexual, mentre que 13 van dir que no. Això concorda en part amb els estudis d'autors com Adams, Cox i Dustan (2004); Pichardo (2009) i Sánchez (2009), on van obtenir resultats que reflectien que en els centres l'educació sexual inclusiva era escassa.

Tal com Pichardo et al. (2014) i De Stéfano (2017) afirmen en el seu estudi, encara existeix discriminació LGTBI+fòbica en els centres de Vilafranca del Penedès. L'elevat nombre de participants que manifesten haver escoltat insults relacionats amb la diversitat afectivosexual (n=21) demostra que aquesta agressió verbal encara és present a les aules de manera sistèmica. Tal com també observen Athanases i Comar (2008) al seu estudi, l'ús d'insults relacionats amb la diversitat afectivosexual és habitual en les aules. A més malgrat la majoria de participants (n=24) afirmen no haver presenciat més d'1 episodi LGTBI+fòbic durant el curs escolar, la resta sí que admeten haver-ne presenciat alguns més. El fet que les agressions físiques han perdut força i sembla que recentment dominen més les agressions verbals és quelcom també està reflectat en l'INJUVE (2011). A més, tal com també s'observa en els resultats del present estudi, De Stefano (2017) diu que el 80% de l'alumnat d'instituts han estat testimonis de burles i insults que feien referència a la orientació sexual i/o identitat de gènere d'algun company.

Malgrat això, aquesta estadística es posa en entredit si relaciones les dues respostes. El fet d'emprar insults relacionats amb la diversitat afectivosexual és, en si mateix, un acte de discriminació LGTBI+fòbica. Per tant, si la majoria de docents ha presenciat agressions verbals amb aquestes paraules, cabria esperar que la majoria també hagués presenciat més d'un episodi d'agressió. Això demostra el que diu Brosa (2008), que moltes vegades els docents no són conscients sobre el que està succeint a les aules. Això també es reflexa en els resultats obtinguts, donat que 10 participants van respondre que no sabien si hi havia alumnat LGTBI+ a les seves aules i 3 que no s'havien fixat si aquests havien estat objectiu de burla per part d'altres companys o si havien estat víctimes d'alguna agressió física.

Aquesta inconsciència sobre la realitat pot ser també deguda a la manca de formació, tal com diuen Díaz de Greñu, Anguita i Torrego (2013). Fixant-se en els resultats obtinguts en les primeres preguntes del qüestionari, que buscaven avaluar el coneixement dels participants sobre la diversitat afectivosexual, es poden observar resultats similars als de Penna i Sánchez (2015). Malgrat hi ha un alt percentatge dels participants que sí coneixen els conceptes bàsics, un

25,8% dels participants no coneixen el concepte de sexualitat no binària i un 25% tampoc coneix completament la funció i el propòsit del col·lectiu LGBTI+. A més, malgrat tots coneixen les identitats més nombrades, com poden ser Gay, Bisexual o Lesbiana, altres identitats com Demigènere, Intersexual o Gènere Fluïd no són tan conegudes. I, tot i que Transsexual sí és una identitat coneguda per tots el professorat, tan sols un 64,5% sap la diferència amb Transgènere. Així doncs, es pot concloure, tal com diu Pichardo et al. (2015), que s'hauria d'elaborar un pla de formació inicial en els graus universitaris, però també formacions continuades sobre la diversitat afectivosexual per als docents.

D'altra banda, referent al coneixement de les actuacions promogudes per la Generalitat per tal de lluitar contra les discriminacions LGTBI+fòbiques, tan sols un 22,58% dels participants coneixien la Llei 11/2014 i les seves implicacions, i tan sols 10 participants eren coneixedors del Protocol de Prevenció, Detecció i Intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI+. Això reafirma la necessitat que planteja Pichardo et al. (2015) de formar als docents, de manera continuada, en les lleis i actuacions governamentals que es duen a terme per lluitar contra els actes LGTBI+fòbics en els centres escolars.

Tanmateix, aquesta manca de formació també repercuteix en les iniciatives que els propis docents podrien tenir a les aules. Al igual que Díaz de Greñu, Anguita i Torrego (2013) troben en els seus estudis que molts docents no parlaven sobre aquests temes per manca de formació, en el present estudi 6 participants van admetre que els agradaria poder normalitzar la diversitat afectivosexual a l'aula però no saben com fer-ho. Així doncs, al igual que Rodríguez (2013) afirma en el seu treball, la realitat és que, docents que sí que tenen iniciativa per tractar els temes, sovint no poden fer-ho perquè no disposen de materials suficients ni recolzament de les institucions.

Aquesta manca de formació però, no està sent solucionada com caldria. Tan sols 11 participants afirmen que els seus centres proposen formacions per al professorat en temes de diversitat afectivosexual i, d'aquests, tan sols 7 hi van participar. Així doncs, tal com diu Montes (2014), tot i que hi ha una necessitat de formar als docents per a que puguin tractar aquestes situacions a les aules, la realitat és que encara no s'està duent a terme.

8.3 Sugeriments, limitacions i propostes de millora

Degut al baix nombre de participants en l'estudi, això fa que aquest no es pugui considerar vàlid. Per poder fer una comparativa real entre tots els instituts, seria necessària una participació de tots els centres educatius i de tot el professorat de cada un. D'aquesta manera es podria obtenir una visió real del que succeeix a les aules. A més a més, hauria estat molt millor si s'hagués pogut comptar amb la participació del propi alumnat. D'aquesta manera la visió dels que realment són afectats per aquesta situació també hagués quedat reflectida. El difícil accés a la mostra i el baix nombre de participants ha estat la principal limitació de l'estudi.

Una altra limitació ha estat el període en el que s'ha realitzat l'estudi. En aquesta època de l'any, gran part del cos estudiantil de Graus i de Màsters es troben finalitzant els seus treballs finals. Això comporta una sobresaturació de

demanda de participació en estudis, fent que la poca mostra estigui encara menys disposada a participar.

Per altra banda, i referent al qüestionari, hi ha diferents aspectes que es podrien millorar de cara a una possible reavaluació. Per començar, s'haurien de marcar totes les preguntes com a obligatòries, d'aquesta manera cap participant se'n podria saltar cap. En aquesta investigació, alguns participants s'han saltat alguna pregunta i han pogut continuar. D'aquesta manera s'han perdut alguns valors. A més a més, es va decidir afegir una cinquena pàgina, en la que no hi havia cap pregunta, i era tan sols una pantalla d'agraïment. Malgrat això, era important donar al botó de "Submit" per a que l'enquesta fos finalitzada i es guardessin els resultats. L'error va ser que això no estava explicat en la pròpia pàgina, i fa pensar que potser algun participant, en arribar a la pàgina d'agraïment, va tancar directament la finestra sense enviar les respostes.

Un altra possible millora, de cara al qüestionari, seria afegir la variable de l'edat. Aquesta no es va considerar inicialment ja que no era una variable que es cregués que podria influir en la hipòtesis. Malgrat això, podria ser interessant comparar si el factor de l'edat suposa quelcom a tenir en compte i si hi ha alguna franja d'edat més predisposada al canvi que alguna altra.

8.4 Prospectiva

Donades les noves implementacions que la Generalitat ha estat duent a terme, seria molt interessant poder realitzar una investigació més acurada per conèixer realment quina és la realitat de la joventut LGBTI+ de Vilafranca del Penedès.

La missió que tenen els docents dels centres educatius és clau per a la formació d'una societat inclusiva. Per tant, és molt important que els docents siguin coneixedors de la necessitat d'un canvi en les aules, i que entenguin que, el fet que no es pegui a ningú, no vol dir que no hi hagi violència. Una persona pot ser assetjat per una altra amb burles constants o comentaris que poden no semblar malintencionats. Un/a alumne/a pot estar sent discriminada pels seus propis docents quan aquests no tenen en compte la seva identitat. Saber si realment el professorat de la ciutat de Vilafranca està preparat per aquest canvi, i estan començant a moure's per dur-lo a terme, és realment important. A més, si es tingués un estudi fidedigne sobre aquesta situació, es podria plantejar a l'Ajuntament per tal que aquests promogués les formacions als centres educatius i els incentivés a motivar als seus claustres en aquest canvi.

Referències bibliogràfiques

- Adams, N., Cox, T. i Dunstan, L. (2004). I Am the Hate that Dare Not Speak Its Name: Dealing with Homophobia in Secondary Schools. *Educational Psychology in Practice*, 20, 259-269.
- Arcarons, A., Barri, F., Cruceta, G., De Los Riscos, A., Felix, S., Merino, J., Rodriguez, E., Samsó, J. i Vendrell, E. (2009). Experiències: bullying homofòbic a Catalunya. *Revista d'estudis de la violència*, 8, 1-24.
- Athanases, S. Z., Comar, T. A. (2008). The Performance of Homophobia in Early Adolescents' Everyday Speech. *Journal of LGBT Youth*, 5, 9-32.
- British Council (2010). *Inclusion and Diversity in Education Survey*. British Council, Inclusion and Diversity in Education. http://www.britishcouncil.org/british_council_-_inclusion_and_diversity_in_education.zip
- Butler, J. (2001). *El gènere en disputa*. Paidós.
- Carrer, C. (2021). *Memòria Anual de l'Observatori Contra l'Homofòbia 2020* Observatori contra l'Homofòbia. https://och.cat/wp-content/uploads/2021/02/MEM%C3%92RIA-ANUAL-OCH_2020.pdf
- Coll-Planas, G., Bustamante, G. y Missé, M. (2009). *Transitant per les fronteres del gènere. Estratègies, trajectòries i aportacions de joves trans, lesbianes i gais. Col·lecció aportacions*, 39. Departament d'Acció social i ciutadania.
- De Stéfano, M. (2017). Hacerse hombre en el aula: masculinidad, homofòbia y acosos escolar. *Cadernos Pagu*, 50. <http://dx.doi.org/10.1590/18094449201700500014>
- Decret 150 de 2017 [Departament d'Educació]. Pel qual s'estableix l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. 19 d'octubre de 2017, DOGC, No. 7477.
- Díaz de Greñu, S., Domingo, G., Anguita Martínez, R., i Torrego Egidio, L. M. (2013). De la teoria a la pràctica. Profesorado y alumnado ante el desarrollo de un proyecto de innovación sobre la igualdad de género y la diversidad afectivosexual en las aulas de secundaria. *Revista de Currículum y Formación de Profesorado*, 17(1), 112-127.
- Díaz de Greñu, S., y Anguita, R. (2017). Estereotipos del profesorado en torno al género y a la orientación sexual. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación Del Profesorado*, 20(1), 219–232.
- Diccionari de la Llengua Catalana. (s.d.) En *Institut d'Estudis Catalans*. Recuperat el 26 de maig de 2021, de <https://dlc.iec.cat/>

- European Union Agency for Fundamental Rights (2014). *Being Trans in the European Union. Comparative analysis of EU LGBT survey data*. European Union Agency for Fundamental Rights. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-being-trans-eu-comparative_en.pdf
- Fàbregues, S.; Meneses, J.; Rodríguez, D. i Paré, M. (2016). *Técnicas de investigación social y educativa*. [Arxiu PDF] http://femrecerca.cat/meneses/files/tecnicas_de_investigacion_social_y_educativa_2016.pdf
- Frías, M. D. (2005). Familias homoparentales. En A. Simonis. *Educación en la diversidad*, 61-80. Alertes.
- García, F., Alfaro, A., Hernández, A., i Molina, M. (2006). Diseño de Cuestionarios para la recogida de información: metodología y limitaciones. *Revista clínica de Medicina de Familia*, 1, 232-236.
- Gelabert, M. (2019). *L'atenció de la diversitat afectiva i sexual en l'àmbit escolar. Una aproximació de la realitat dels centres educatius de Manacor*. [Treball de final de Grau]. https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/152584/Gelabert_Caldentey_Margalida.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Gómez, J., Torres, M., Ibáñez, A., i Núñez, S. (2016). *Guía Diversidad por Derecho*. Ben Amics.
- Instituto Nacional de Juventud (2011). *Sondeo de opinión. Jóvenes y Diversidad Sexual*. Sondeo de opinión INJUVE, Editorial CIMOP.
- Llei 12 de 2009. Per la qual es regulen les normes d'Educació. 10 de juliol de 2009, d'Educació. DOGC No. 5422
- Llei 14 de 2010. Per la qual es decreten els dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. 2 de juny de 2010. DOGC No. 5641.
- Llei 13 de 2014. Per la qual s'estipula el dret d'Accessibilitat a l'educació. 4 de novembre del 2014. DOGC No. 6742.
- La Llei 11 de 2014. Per la qual es garanteixen els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. de 17 d'octubre de 2010. DOGC No. 6730.
- Martínez, J. L., González, E., Vicario-Molina, I., Fernández-Fuertes, A. A., Carcedo, R., Fuertes, A., i Orgaz, B. (2013). Formación del profesorado en educación sexual: pasado, presente y futuro. *Magister*, 25, 35-42.
- Mateo, J. (2000). La investigació ex-post-facto. A J. Mateo i C. Vidal (Ed.). *Mètodes d'investigació en educació*. Universitat Oberta de Catalunya.
- Mayobre, P. (2007). La formación de la Identidad de Género. Una mirada desde la filosofía. *Revista venezolana de estudios de la mujer*, 12, 21-59.

- Minton, S. J., Dahl, T., O'Moore, A. M., i Tuck, D. (2008). An exploratory survey of the experiences of homophobic bullying among lesbian, gay, bisexual and transgender young people in Ireland. *Irish Educational Studies*, 27(2), 177-91
- Moció 101/XI de 2017 [Parlament de Catalunya]. Pel qual s'estableixen actuacions d'acord amb la Llei 11/2014. 09 de març de 2017.
- Montes, L. (2014). *La visión del profesorado sobre la educación afectivo-sexual en la etapa de primaria* [Tesis de pregrado]. <https://repositorio.unican.es/xmlui/handle/10902/5434>
- Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura (2013). *Respuestas del Sector de Educación Frente al Bullying Homofóbico*. Publicación de la sèrie de buenas polítiques i pràctiques para la educación en VIH y salud, UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002229/222918S.pdf>
- Penna, M. (2012). *Formación del profesorado en la atención a la diversidad afectivosexual* [Tesis doctoral]. <https://eprints.ucm.es/id/eprint/16718/1/T34011.pdf>
- Penna, M., y Sánchez Sáinz, M. (2015). Evaluación de la homofobia en los futuros docentes de Educación Secundaria. *Revista de Investigación Educativa*, 33(1), 83–98. <https://doi.org/10.6018/rie.33.1.179671>
- Pichardo, J.I. (ed) (2009). *Adolescentes ante la diversidad sexual. Homofobia en los centros educativos*. Catarata.
- Pichardo, J.I.; De Stéfano, M.; Sánchez, M.; Puche, L.; Molinuevo, B. i Moreno, O. (2014). *Diversidad sexual y convivencia: una oportunidad educativa*. Universidad Complutense de Madrid.
- Pichardo, J.I; De Stéfano, M.; Faure, J.; Sáenz, M. i William, J. (2015). *Abrazar la diversidad: propuestas para una educación libre de acoso homofóbico y transfóbico*. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Pinheiro, P.S. (2006). *World report on violence against children*. United Nations Secretary-General's Study on Violence Against Children, UNICEF.
- Platero, R. (Coord.) (2008) *Lesbianas. Discursos y representaciones*. Melusina
- Platero, R. y Gómez Ceto, E. (2007). *Herramientas para combatir el bullying homofóbico*. Ediciones Talasa
- Rodríguez, M. (2013). *Análisis de la formación inicial del profesorado de secundaria en la atención a la diversidad afectivo-sexual* [Tesis de maestría]. <https://core.ac.uk/download/pdf/143455988.pdf>
- Rodríguez, D. (2018). *El projecte d'investigació. En Intervenció educativa basada en evidències científiques*. UOC Edicions.

- Sánchez Sáinz, M. (2009). *Cómo educar en la diversidad afectivo-sexual en los centros escolares. Orientaciones prácticas para la ESO*. Catarata.
- Tomás, A. M., Ordinas, M., Caldés, Ll., i Aranguren, R. M. (2017). *Amb tots els sentits. Educació afectiva i sexual en la adolescència*. Conselleria de Salut i Direcció General de Salut Pública i Participació.
- Vargas, E. (2013). Bases de la diferenciación sexual y aspectos éticos de los estados intersexuales. *Reflexiones*, 92, 141-157.
- S.A. (2007). Principios sobre la aplicación de la legislación internacional de derechos humanos en relación con la orientación sexual y la identidad de género. [Arxiu PDF] http://yogyakartaprinciples.org/wp-content/uploads/2016/08/principles_sp.pdf

ANNEX 1 : Qüestionari

Qüestionari sobre la situació dels joves LGTBI+ a les aules

DECLARACIÓ DE CONSENTIMENT INFORMAT

TREBALL FINAL DE MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Aquest document vol informar-vos sobre un treball (d'ara en endavant en direm "Estudi") al que us convidem a participar. Aquest Estudi el duu a terme un/a estudiant en el marc del Treball de Final de Màster i ha sigut aprovat pel professorat responsable de l'assignatura. La nostra intenció és que rebeu la informació correcta i suficient per a què pugueu decidir si accepteu o no participar en aquest Estudi. Us demanem que llegiu aquest document amb atenció i que ens formuleu els dubtes que tingueu.

Títol de l'estudi: Situació actual dels joves LGTBI+ als instituts de Vilafranca del Penedès.

Objectiu de l'estudi: En aquest Estudi el que volem és conèixer la situació real del col·lectiu LGTBI+ als instituts de Vilafranca del Penedès. Per a fer-ho, volem analitzar si s'està fent un treball per normalitzar la diversitat afectivosexual a les aules, i també conèixer si es produeixen episodis d'odi o discriminació cap a joves que formen part del col·lectiu LGTBI+.

Responsable de l'estudi: Cristina Sans Valverde.

AIXI DONCS I COMPLIMENTANT LES DADES REQUERIDES A CONTINUACIÓ, VOSTRE ACCEPTA QUE:

HA ESTAT INFORMAT/DA DE LES QÜESTIONS SEGÜENTS RELACIONADES AMB L'ESTUDI:

- La meua participació en aquest estudi és voluntària i, si en qualsevol moment desitjo canviar la meua decisió, puc retirar el meu consentiment en qualsevol moment.
- La participació en aquest estudi consisteix en respondre un qüestionari relacionat amb la diversitat afectivosexual. La persona Responsable del tractament de les meves dades personals és Cristina Sans Valverde.
- Les meves dades personals seran recollides i tractades amb finalitats exclusivament docents i d'investigació i sense ànim de lucre.
- Les meves dades seran anonimitzades, de manera que no es podrà conèixer la meua identitat a partir de les dades que es recullin.
- Es guardarà secret sobre la informació personal que facilito, i només es farà servir amb finalitat docent i d'investigació en el marc d'aquest Estudi, de manera que no se'm pugui identificar en els resultats de l'estudi.
- Seguint el principi de minimització, només es recolliran les dades mínimes que siguin necessàries per portar a terme l'Estudi, i una vegada hagi acabat la finalitat docent o de recerca que es derivi d'aquest estudi, es destruirà tota la informació de caràcter personal que hagi facilitat de forma definitiva.
- He estat informat/da mitjançant un correu electrònic sobre l'Estudi, sobre la seva finalitat i sobre les dades que es recolliran, i he consentit a participar en aquest Estudi.
- El tractament de les dades de caràcter personal de tots els participants s'ajustarà al que es disposa al Reglament General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals. D'acord amb el que s'estableix en aquesta legislació, podeu exercir els drets d'accés, modificació, oposició i supressió de les vostres dades de caràcter personal dirigint-vos al Responsable del tractament, identificat a continuació i a través dels canals de contacte establerts.

* Required

Nom i cognoms *

This is a required question

Gènere *

Masculí
Femení
No binari

Correu electrònic (no s'enviarà cap informació. És tan sols necessari per al consentiment informat.) *

En quin Institut o centre educatiu exerceixes? *

Exerceixes com a docent en...

Educació secundària (1r i 2n d'ESO)
Educació secundària (3r i 4t d'ESO)
Batxillerat
Cicles Formatius

Diversitat afectivosexual

A continuació es presenten una sèrie de preguntes per saber quin és el nivell de coneixement sobre la diversitat afectivosexual que té cada participant.

Coneixes el concepte de sexualitat no binària?

Sí
No
Em sona, però no sabria definir-ho.

Coneixes el significat de les sigles LGTBI+?

Sí
Conec què volen dir les sigles però no l'objectiu del col·lectiu
He sentit les sigles però no sé que volen dir totes, tan sols algunes
No

Quins dels següents termes coneixes?

Lesbiana
Gay
Bisexual
Transexual
Intersexual
Pansexual
Asexual
Demisexual

Gènere Fluid
Demigènere
Transgènere
Cisgènere

Coneixes la diferència entre Transgènere i Transexual?

Sí
No

Coneixes la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia

Sí
No
N'he sentit parlar però no sé quines actuacions inclou

Coneixes el Protocol de Prevenció, Detecció i Intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI

Sí
No

Actuacions a l'aula

Seguidament trobaràs una sèrie de qüestions per saber quines són les actuacions que es fan a l'aula per treballar la diversitat afectivosexual.

En cas que sí, duus a terme les pautes marcades en el Protocol?

Sí
No

Realitzes dinàmiques a l'aula per treballar la diversitat afectivosexual?

Sí
No

Es fan xerrades o tallers organitzats pel centre per treballar la diversitat afectivosexual?

Sí
No

Intentes incloure i normalitzar la diversitat afectivosexual en els teus ensenyaments a l'aula? Per exemple, utilitzant històries on els protagonistes no siguin heteronormatius...

Sí
No, no ho havia pensat mai
M'agradaria però no sé com fer-ho.

El centre ha proposat algun cop una formació per a docents per treballar la diversitat afectivosexual a l'aula?

Sí
No

En cas que sí, hi vas participar?

Sí
No, no ho vaig trobar interessant
No, volia però no hi vaig poder participar.

Assetjament LGBTI+

Amb les següents preguntes, es pretén observar quina és la situació dels joves a les aules, i discriminar si hi ha situacions d'assetjament vers ells degut a la seva situació afectiva o sexual.

Hi ha algun alumne/a a les teves aules que formi part del col·lectiu LGBTI+?

Sí
No
No ho sé

Alguna vegada alguns/es d'aquests/es alumnes han estat objectiu de burla per part d'altres companys?

Sí
No
No m'hi he fixat

Alguna vegada alguns/es d'aquests/es alumnes han estat agredits físicament per part d'altres companys?

Sí
No
No m'hi he fixat

Has sentit alguna vegada que els/les alumnes s'agredeixin verbalment entre ells/es amb paraules com: maricón, bujarra, marimacho, bollera, nenaza...?

Sí
No

Entenent un episodi d'assetjament LGTBI+fòbic com una acció de burla, humiliació, agressió física o verbal cap a una persona que formi part del col·lectiu LGTBI, quants d'aquests n'has presenciat aquest curs escolar a l'institut?

1 o menys
Entre 1 i 5
Entre 5 i 10
Entre 10 i 15
Entre 15 i 20
Més de 20

Quina és la franja d'edat on observes menys tolerància cap a la diversitat afectivosexual?

- 12 anys (1r d'ESO)
- 13 anys (2n d'ESO)
- 14 anys (3r d'ESO)
- 15 anys (4t d'ESO)
- 16 anys (1r BTX o Cicles formatius)
- 17 anys o més (2n BTX o Cicles formatius)

Agraïment

Moltes gràcies per la seva participació. Sense la seva ajuda no podria haver estat possible per a mi finalitzar aquest petit estudi. Estic molt agraïda que hagi trobat un petit forat en el seu dia per dedicar-me un temps, i així col·laborar en aquesta recerca.

De nou moltes gràcies per tot.

Enllaç al qüestionari: <https://forms.gle/SN7xS1x373dUcUyj6>